

JAARLIJKS CONGRES – HOOGBEGAAFDHEID – 3^E EDITIE

25 September 2018

Jaarbeurs, Utrecht

Het thema van dit jaar is: hoogbegaafd en kwetsbaar. Want mensen die hoogbegaafd zijn, zijn niet alleen maar hoogintelligent, gedreven en nieuwsgierig. Ze leggen ook vaak de lat te hoog voor zichzelf, of hun omgeving verwacht te veel van ze. Of ze zijn helemaal van de kaart als ze een keer met een taak geconfronteerd worden die te moeilijk voor ze is. Vaak lijkt de gedachte: "Als ik dit niet moeiteloos op kan lossen, ben ik dan nog wel zo slim als iedereen denkt dat ik ben?"

Daarnaast kunnen ze met allerlei sociale- en psychologische problemen te maken hebben. Er zijn vaak geen ontwikkelingsgelijken in hun klas of werkomgeving. En ze zijn "anders" dan hun klasgenoten of collega's en vallen daardoor nogal eens buiten de groep. Maar ook kunnen ze dyslectisch zijn, dyscalculie hebben, over slechte executieve functies beschikken (waardoor ze bijvoorbeeld slecht kunnen plannen of snel afgeleid zijn), depressief zijn, of een ander psychisch probleem hebben.

Hoe je als hulpverlener, begeleider of leerkracht met de kwetsbaarheden van hoogbegaafden kunt omgaan, is het centrale thema van deze editie van het jaarlijks congres hoogbegaafdheid.

Doelgroep

Dit congres is bedoeld voor iedereen met een hbo- of academisch werk- en denkniveau die beroepsmatig te maken heeft met hoogbegaafden. Bijvoorbeeld onderwijsprofessionals zoals leerkrachten / docenten, intern begeleiders, onderwijsadviseurs, zorgcoördinatoren, schoolmaatschappelijk werkers en schoolpsychologen. Maar ook hulpverleners zoals (kinder- en jeugd)psychologen, orthopedagogen, jeugdzorgwerkers, jeugdartsen, jeugdverpleegkundigen, (sociaal) psychiatrisch verpleegkundigen, kindercoaches, enzovoort.

Leerdoelen

- Na je deelname aan het jaarlijks congres hoogbegaafdheid weet je:
- Wat de stand van de wetenschap is ten aanzien van hoogbegaafdheid en de kwetsbaarheden die daarmee samenhangen;
- Welke rol factoren als perfectionisme, rechtvaardigheidsgevoel, hooggevoeligheid en kritische ingesteldheid spelen naast de hoge intelligentie van hoogbegaafden;
- Hoe je hoogbegaafden van een fixed mindset naar een growth mindset kunt begeleiden;

- Hoe je de principes van Spiral Dynamics gebruikt in het werken met hoogbegaafden;
- Hoe je hulp kunt verlenen aan hoogbegaafde (jong)volwassenen volgens de uitgangspunten van het Delphi-model;
- Op welke manier bij hoogbegaafde mensen met (psychische- en / of sociale problemen) hun basale (cognitieve) vermogen kan botsen met hun basale onvermogen op andere terreinen;
- Hoe de behandeling van hoogbegaafde (jong)volwassenen met psychische problemen vormgegeven kan worden;
- Op welke wijze de executieve functies van hoogbegaafden getraind kunnen worden;
- Hoe je ouders ondersteunt in de opvoeding van een hoogbegaafd kind;
- Op welke manier je kunt omgaan met dyscalculie bij hoogbegaafden.

Programma

09.15 uur Inloop en registratie

10.00 uur Opening van het congres door de dagvoorzitter Dr. Guido van de Luitgaarden

Plenaire bijdragen:

10.15 uur Prof. Dr. Tessa Kieboom [Exentra] - Hoogbegaafdheid als zijnswijze

11.00 uur Ir. Maud van Thiel [Oya] - Hulpverlening aan (jong) volwassenen

11.45 uur Koffiepauze

12.15 uur Drs. Floor Raeijmakers [Talentenlab] - Hoogbegaafdheid en mindset

13.00 uur Lunchbuffet

13.45 uur Eerste ronde deelsessies: keuze uit 1A of 1B

Deelsessie 1A Renata Hamsikova [Ieku] - Hoogbegaafd opvoeden in alle rust

Deelsessie 1B Drs. Roland Louwerse [VO op niveau] - Spiral Dynamics

14.30 uur Wissel

14.45 uur Tweede ronde deelsessies: keuze uit 2A of 2B

Deelsessie 2A Drs. Eleonoor van Gerven [Slim Educatief] - 1+1=3: Veranderingsgericht

werken voor als begaafdheid botst met een stoornis bij 'Dubbel Bijzondere' mensen

Deelsessie 2B Drs. Haiko Jessurun [TweeMC] - HB en de behandeling van psychische klachten

15.30 uur Koffiepauze en wissel

16.00 uur Derde ronde deelsessies: keuze uit 3A of 3B

Deelsessie 3A Drs. Sjoerd Verheijden [Bureau Wolters] - Oefening en executieve functies

Deelsessie 3B Annemieke Weterings M SEN [Fontys] - HB en dyscalculie

16.45 uur Afsluiting van het congres

Sprekers en hun bijdrage

Prof. Dr. Tessa Kieboom

Bijdrage: Hoogbegaafdheid als zienswijze

Tessa is specialist in hoogbegaafdheid en directeur van Exentra – expertisecentrum rondom hoogbegaafdheid- in Antwerpen.

Tessa opent dit congres vanuit het perspectief 'hoogbegaafdheid als zienswijze', waarbij ook de wetenschappelijke basis rondom hoogbegaafdheid zal worden behandeld.

Ir. Maud van Thiel

Bijdrage: Hulp aan hoogbegaafde (jong-) volwassenen

Maud is psychotherapeut voor hoogbegaafde (jong)volwassenen in haar praktijk OYA Psychotherapie en Coaching te Ede. Zij heeft twintig jaar ervaring opgedaan in de reguliere GGZ en deed onderzoek naar de betekenis van het hoogbegaafd zijn. Zij is auteur van het boek 'Hoogbegaafdheid, dat zie je zo' en verder is het Delphimodel Hoogbegaafdheid van haar hand.

In deze tweede plenaire presentatie gaat Maud van Thiel nader in op de hulpverlening aan hoogbegaafde (jong-)volwassenen volgens het Delphi-model. Wat behelst dit model en hoe werkt dit in de praktijk?

Drs. Floor Raeijmaekers

Bijdrage: Mindset en Hoogbegaafdheid

Floor is ECHA Specialist in Gifted Education en heeft een achtergrond in het onderwijs. Zij is specialist in mindset, talentontwikkeling en hoogbegaafdheid en schreef samen met haar dochter het boek Hartstikke Hoogbegaafd! Floor deed onderzoek naar de mindset van hoogbegaafde kinderen en ontwikkelde onder andere het Werkboek Mindset (basisonderwijs) en het Werkboek Lef (voortgezet onderwijs).

Floor legt in haar bijdrage de nadruk op de invalshoek 'mindset en hoogbegaafdheid.' Wat weten we hier vanaf en hoe te komen van een fixed- naar een growth mindset?

Annemieke Weterings Master SEN

Bijdrage: Begaafd en dyscalculie

Annemieke studeerde Ecologische Pedagogiek. Zij is zowel specialist begaafdheid als rekenspecialist. Na een groot aantal jaar in het basisonderwijs werkzaam geweest te zijn als remedial teacher en intern begeleider is ze werkzaam in haar eigen onderwijsadviespraktijk: Weterings Onderwijs op Maat.

Annemieke is zowel begaafdheids- als rekenspecialist. Sinds 2007 werkt zij vanuit haar eigen praktijk samen met Eleen van Gerven (Slim! Educatief). Samen ontwikkelden zij o.a. de Post HBO-Registeropleiding Specialist Begaafd & Speciaal (gericht op de begeleiding van dubbel bijzondere leerlingen). Daarnaast is zij in deeltijd verbonden aan de Master EN opleiding van Fontys Hogeschool.

Begaafdheid kan op allerlei vlakken binnen het rekenonderwijs en binnen de diagnostiek van dyscalculie voor ruis op de lijn zorgen. De begaafdheid kan compenserend of verbloemend werken. Ook kan men tegenvallende rekenresultaten toeschrijven aan onderpresteren in plaats van aan een rekenprobleem. Rekenproblemen of dyscalculie kunnen echter ook zorgen voor problemen bij het onderkennen van de begaafdheid. Vaak wordt nog gedacht dat als een leerling niet goed kan rekenen hij dan zeker niet begaafd kan zijn. Voor de begaafde leerling met rekenproblemen ligt nog een extra belemmering op zijn pad. Hij heeft het gevoel te leven in twee werelden die flink met elkaar botsen (Trail, 2011). Bij bijna alle vakken presteert hij op een heel hoog niveau zonder wezenlijke inspanningen te hoeven leveren maar bij rekenen lukt het steeds maar niet al doet hij nog zo zijn best. Op interpersoonlijk en intrapersoonlijk vlak ontstaat daardoor vaak ongewenst gedrag. Hierdoor ontstaat het risico dat de leerling alleen wordt bekeken en begeleid vanuit het gedragsprobleem en/of het werkhoudingsprobleem zonder dat daarbij aan begaafdheid of rekenproblematiek wordt gedacht. In deze presentatie wordt zowel ingegaan op het risico van misdiagnose als op het inzetten van een goede rekendidactiek. De risk en resiliency factors van Trail (2011) zullen leidend zijn in de zoektocht naar de specifieke onderwijsbehoeften van deze dubbel bijzondere leerlingen.

Drs. Haiko Jessurun

Bijdrage: Psychotherapie bij hoogbegaafden

Haiko is klinisch psycholoog en kinder- en jeugdpsychotherapeut. Hij heeft uitgebreide ervaring op het gebied van hoogbegaafdheid en met name wanneer dit heeft geleid tot problemen op het gebied van de geestelijke gezondheid. Vanuit zijn eigen praktijk biedt hij gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg aan voor adolescenten en volwassenen in de vorm van ontdekkende psychotherapie. Daarnaast is hij in Nederland verantwoordelijk voor de vertaling van de MIDAS (Multiple Intelligences Developmental Assessment Scales) en beheert de certificaties hiervoor.

In deze bijdrage worden de ervaringen besproken met psychotherapie bij hoogbegaafden. Wat is er specifiek anders en welke valkuilen moeten worden vermeden? Voor deze deelsessie wordt tevens de medewerking verleend door een ervaringswerker in de GGZ, zelf hoogbegaafd, die vanuit haar perspectief kan spiegelen wat wij therapeuten kunnen (mis)doen.

Drs. Eleonoor van Gerven

Bijdrage: 1+1=3: Veranderingsgericht werken voor als begaafdheid botst met een stoornis
Eleonoor van Gerven studeerde pedagogiek. Na enkele jaren aan de Radboud Universiteit werkzaam te zijn geweest begon zij begin jaren negentig haar eigen onderwijsadvies- en opleidingspraktijk Slim! Educatief.

Zij ontwikkelde o.a. de geaccrediteerde post-hbo-registeropleidingen Specialist Begaafdheid; Specialist Begaafd & Speciaal; en Specialist Verrijkingsonderwijs. Eleonoor is auteur van diverse boeken over begaafdheid. Zij publiceerde onder andere 'Begaafd begeleiden', 'Aan de slag met Slimme kleuters', 'Goed onderwijs voor begaafde leerlingen' en 'De Gids, over begaafdheid in het basisonderwijs.'

Begaafde leerlingen die te maken hebben met een leer- of ontwikkelingsstoornis worden ook wel 'Dubbel bijzonder' of 'Twice Exceptional' genoemd. Voor deze leerlingen is de botsing tussen hun basale vermogen en hun basale onvermogen van grote invloed op hun functioneren. Er ontstaat daardoor een optelsom tussen begaafd en speciaal waarbij de som meer is dan het geheel der delen. De botsing veroorzaakt in vijf domeinen van functioneren schijnbaar tegenstrijdige educatieve behoeften waarbij het als ouders en/ of leraar moeilijk is om op de juiste manier af te stemmen op die behoeften. Handelings- of veranderingsgericht werken biedt de mogelijkheid om heel precies op die educatieve behoeften af te stemmen zonder dat er altijd een classificerende diagnose nodig is. In deze interactieve lezing gaan we in op de kansen die deze aanpak biedt.

Drs. Roland Louwerse

Bijdrage: Spiral Dynamics: uniek instrument bij opvoeding en onderwijs

Roland is directeur van het onderwijsadviesbureau VO op Niveau, onderdeel van Novilo B.V. Hij verzorgt de jaaropleiding tot talentbegeleider van VO op Niveau en adviseert scholen in het hele land op het gebied van talentonderwijs. Roland is co-auteur van het boek "Is het voor een cijfer?"

Spiral Dynamics is een dynamisch model uit de jaren '50 van de vorige eeuw dat veel gebruikt is voor organisaties en bedrijven. Het model gaat ervan uit dat mensen en samenlevingen een ontwikkeling doormaken door verschillende levels van waarden en denken op een ontwikkelingsspiraal. Door in te schatten waar iemand zich bevindt op deze

spiraal, kan een passende interventie worden gemaakt om mensen adequaat te begeleiden. Door dit model spits te maken en toe te snijden op opvoeding en onderwijs hebben Tijn Koenderink en Roland Louwerse het tot een uniek instrument gemaakt om kinderen en jongvolwassenen de meest passende aansturing en begeleiding te kunnen bieden. Met dit model kan hun slogan: 'geef kinderen zoveel ruimte als ze aan kunnen' onderbouwd worden.

Drs. Sjoerd Verheijden

Bijdrage: Stimuleren en versterken van executieve functies bij begaafde leerlingen

Sjoerd is werkzaam als trainer, coach en begeleider van leerkrachten. Hij studeerde pedagogiek en onderwijskunde.

Goed ontwikkelde executieve functies zijn voorwaardelijk om te komen tot leren. De ontwikkeling van deze vaardigheden begint al voor de geboorte en gaat door gedurende de eerste twintig levensjaren.

Het stimuleren van de executieve functies op jonge leeftijd is van groot belang, omdat het brein van kinderen dan nog sterk in ontwikkeling is en de vereiste uitvoeringsfuncties dan goed aangeleerd kunnen worden. Veel van wat de leerkracht doet draagt bij aan de ontwikkeling van de executieve functies. Toch zijn er leerlingen waarbij er meer nodig is. In deze deelsessie ligt de nadruk op hoe deze uitvoeringsvaardigheden op een krachtige manier gestimuleerd kunnen worden, specifiek bij begaafde leerlingen, en wat dit vraagt van de leerkracht in het primaire proces, onder andere tijdens de instructie en verwerking.

Renata Hamsikova

Bijdrage: HB versus opvoeding

Renata is eigenaresse van het adviesbureau leKu Advies. Zij is specialist in onderwijs aan hoogbegaafden en richt zich ook op ouders van hoogbegaafde kinderen. Renata volgde de opleiding tot ECHA specialist in Gifted Education aan de Radboud Universiteit Nijmegen en is gediplomeerd speltherapeut, coach, counselor en trainer. Zij heeft ruime expertise in het begeleiden van specifieke opvoedproblemen bij hoogbegaafde kinderen. Renata is moeder van twee hoogbegaafde kinderen en als zodanig ook ervaringsdeskundig in de ouderrol. 'Hoogbegaafd opvoeden in alle rust' is de titel van de bijdrage van Renata aan deze scholingsdag. Wat is anders aan de opvoeding van een hoogbegaafd kind en wat kunnen we hiermee in de praktijk?

Dr. Guido van de Luitgaarden

Bijdrage: Dagvoorzitter

Guido is senior onderzoeker bij het lectoraat Sociale Integratie van Zuyd Hogeschool en hoofdredacteur van Blik op Hulp. Hij is sinds 2002 werkzaam bij Zuyd Hogeschool en in 2012 promoveerde hij aan de University of Salford (VK) op een proefschrift over oordeels- en besluitvorming van jeugdbeschermers bij vermoedens van kindermishandeling.